

הוסרו איכה בניגוד למה שניתן לשער על פי השכל הישרי. פתרון זה כמוהו כקריאת תגר על ההגדרה הסכימטית וההכללה הפשטנית (האפיינית כל־כך, כמדומה, לאמריקאים) ונגד כל אלה הפועלים מתוך בטחון גמור כי המציאות היא כזאת ולא אחרת וכי עתיד מסוים יהיה גובע בהכרח מהוה מסוים. המציאות תמיד היא שונה ממה שניתן להניח, איננה נתונה להבנה גמורה, ומולידה תוצאות אחרות מכפי שניתן לשער. כל אדם שאינו מביא זאת בחשבון עלול להגיע לכלל שגיאה הגובלת בפשע מוסרי.

כיצד לנהוג בחיים לאור הכרה זו? פאולר ניסה לעקוף את הדברים על־ידי שהחליט להימנע מן ההחלטה, בעיקר בשטח הפוליטי. אך הוא נוכח לדעת כי החיים מאלצים כל אדם לגקוט עמדה, "להיות צד". אכן, אין איזו דרך־ישר בה ילך האדם וטוב לו ולנפשו. הכל לא פשוט, הכל מסובך, לפעמים אפילו מוזר. הדבר היחיד, מסתבר, שתיתכן בו צלילות מפליאה בשלמותה הריהו, אולי, סגנון סיפורי כגון זה ש"האמריקני השקט" נתברך בו, להנאת כל קוראי הספר.

המאנדרינים

"המאנדרינים" הוא ספר ארוך ששריאתו שוטפת. הקריאה שוטפת אולי דווקא משום שהספר ארוך, בלתי תמציתי. הרי זה נסיון לתאר את דמותה של האינטליגנציה הצרפתית בשנים שלאחר מלחמת־העולם השנייה, ולא בציורים בודדים, סמליים, אלא בשורת תצלומים המוסרת דו"ח דוקומנטרי, הן על

האמריקני השקט

כך סופו של עולם. לא בהטח כי ב"יבבה". משפטו זה של אליוט כמו כשמש מוטו לכל יצירתו של גרהם גרין. לא הרגישות הנאצלים כי אם החולשות הקטנות. לא המוות העז והגיבורי כי אם ההישחקות האיטית. ואפילו ב"אמריקני השקט", סיפור המתרקם על רקע המלחמה בהודו־סין ומסתיים ברצח פאיל, האמריקאי הצעיר שהאמין בתוס־לב כי יש בידו להושיע את הודו־סין בעזרת "דרך־החיים האמריקאית", אפילו כאן אין לפנינו אלא צללי אפור לגיניהם.

רגשותיהם של בני־אדם לעולם אינם מוגדרים בקו ברור כי לעולם הם אמפיוולנטיים. פאולר, העתונאי האנגלי המפוקח, יריבו של פאיל באהבה — פאיל לקח ממנו את נערותו ילדת הודו־סין — מקנא בפאיל, מתעב את השקפת־העולם שלו בכלל ואת גישתו הפוליטית בפרט. ועם כל זאת, אי־כה אוהב הוא את פאיל. הסיבה לאהבה זו נעוצה אולי ברגשות הרחמים שפאיל מצורר בו, תחילה בשל "ירקותו" בהודו־סין וכ־חיים בכלל ואחרי־כן עקב מותו בלא־עת. פאולר, כרוב גיבוריו של גרהם גרין, מרבה להתבלט בכעית הרחמים. הרחמים הריהם מחייבים את הגיבור לעשות את המעשה הלא־נכון, זה המכשיל אותו, ואשר הודות לו בכל־זאת הריהו נמצא זכאי למלכות־השמיים. הרחמים על עמה של הודו־סין גרמו לפאולר שיתן את ידו לרצחתו של פאיל, ומתוך שלא נהג לפי מידת הרחמים כלפי פאיל מכרסם איוה אי־סיפוק בנפשו, גם אם הביא לו מוות זה תועלת רבה.

כל הקשיים שעמדו בדרכו של פאולר

סימון דה־בובואר : המאנדרינים; תרגום : צבי ארד; ספרית פועלים / לכל; 587 ע'.

גראהם גרין : האמריקני השקט; תרגום : שושנה ודל; ספרית פועלים / לכל; 236 ע'.